

dS + DONDERDAG 13 SEPTEMBER 2018 - COLUMNS

WAALSE KRONIEK

ARIANE BAZAN

Het spook van de splitsing

Het was een belangrijke zet van Tim Verheyden om de camera lang te laten stilstaan toen hij Dries Van Langenhove met de feiten confronteerde en we de oprichter van Schild & Vrienden straal zagen ontkennen. In mijn vakgebied is ontkennen een verdedigingsmechanisme dat veelal verkozen wordt wanneer - iemand vindt dat de wet voor iedereen geldt, behalve voor zichzelf. Dan is het

moeilijk om zo iemand terug te fluiten wanneer hij zich niet aan de regels of afspraken houdt, omdat hij zichzelf bij voorbaat vrijspreekt. In zo'n situatie was het welkom en louterend dat de wet krachtdadig werd hersteld, met de interventie van rector Rik Van de Walle van de Universiteit Gent.

Iedereen lijkt het erover eens dat het antwoord zich niet daartoe kan beperken. We moeten in het bijzonder vermijden om ontkenning louter met ontkenning te bevechten, en dus komt er het best nog iets na de boodschap van bijvoorbeeld Groen-voorzitter Meyrem Almaci: 'Dit zijn wij niet, daar staan we niet voor' (Terzake 8 september). Wat moreel en ethisch niet kan, gaan we te lijf met tegengestelde boodschappen: in dit geval met antiracisme, met boodschappen over wat ons verbindt. Maar wanneer een pijnpunt bovendrijft, is het misschien geen goede strategie om louter te mikken op middelen om die tegengestelde boodschappen luider, vroeger en vaker door te geven. Als klinisch psychologe zou ik zeggen: als een bepaalde aanklacht maar niet weggaat, dan moeten we ernaar luisteren.

Racisme is van alle tijden en culturen. Toch heeft het ook tijdsgebonden aspecten: het gemeenschappelijke trauma van de Holocaust heeft Europeanen lang met elkaar verbonden, maar nu die genocide met de tijd vervaagt, verschijnen oude en nieuwe demonen – in het buitenland vaak op een gewelddadigere manier dan in België. Maar ook in ons land bestaat racisme niet louter in Vlaanderen: net vorige week dook een filmpje op waarin de weervrouw van de RTBF, Cécile Djunga, in tranen uitbarst na de zoveelste haatreactie van een kijker – een vrouw, die aan de redactie had laten weten dat 'ze de weervrouw niet kan zien omdat ze te zwart is voor het scherm'.

Samen tegen de andere groep zijn, is een doeltreffende manier om het verscheurde alsnog te lijmen

Toch heeft het racisme in Vlaanderen specifieke vormen. Zo lijkt er een genealogie van het racisme te bestaan, met telkens weer oude wijn in nieuwe zakken, waarbij gemeenschappelijke inspiratie, referenties en waarden worden doorgegeven. Misschien is racisme in Wallonië minder

gestructureerd en staan de extreemrechtse *groupuscules* die ontstaan en dan weer verdwijnen, lossen van elkaar. Maar die vaststelling houdt geen waardeoordeel in.

Een van de specifieke vormen van het Vlaams-nationalisme is de onmogelijkheid sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog om radicale Vlaamsgezinde mensen te binden: eerst binnen de toenmalige CVP, met de afsplitsing van de Volksunie, daarna binnen de Volksunie, met de afsplitsingen van het Vlaams Blok en later van de N-VA. Zoals we weten, hield ook het kartel CD&V/N-VA niet stand. En de IJzerbedevaart splitste van een radicalere IJzerwake af in 2003. Splitsing is ook vaak een centraal thema geweest voor het Vlaams-nationalisme, van de splitsing van het arrondissement BHV tot de splitsing van België.

Wil deze herhaling ons iets tonen? Verwijst ze naar een traumatische 'eerste' splitsing? Een paradoxaal gegeven in de geschiedenis van het Vlaams-nationalisme is dat een belangrijk momentum ervan een strijd was tussen Vlamingen onderling tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog, een bloederig afrekeningsgevecht tussen verzetsstrijders en collaborateurs en hun respectievelijke sympathisanten. Deze strijd tussen 'witten' en 'zwarten' ging gepaard met wraak en weerwraak tussen mensen uit eenzelfde gezin, straat of dorp.

Misschien is dit de splitsing die maar niet verteerd raakt, ook al omdat er een groot taboe over hangt? De breuklijn die sommige Vlamingen willen plaatsen tussen hen en anderen (Vlamingen en Franstaligen, Vlamingen en migranten), zou in die lectuur een verschuiving van een interne breuklijn zijn: samen tegen de andere groep zijn, is een doeltreffende manier om het verscheurde alsnog te lijmen.

Als deze lectuur klopt, dan is het belangrijk – en ik parafraseer de directeur van Kazerne Dossin Christophe Busch (De Tijd, 9 september) – ‘om de voedingsbodem van de bamboe weg te nemen’, om dat eventuele taboe met soberheid en precisie binnen het maatschappelijke debat te brengen. Racisme is niet het probleem van enkelingen, die er de symptoomdragers van zijn. Het is in het bijzonder een kwestie van individuele moed om, voorbij het sloganeske, de singuliere verhalen uit de taboesfeer te halen.

De praktijk leert dat die verhalen soms nog bol staan van tegengestelde gevoelens, van schaamte naar verongelijkheid en miskennis tot kwaadheid en verbittering, zelfs in de generaties die de feiten niet rechtstreeks meemaakten. Het ligt minder gevoelig om generieke verbindingsboodschappen te delen, maar de herhaling verplicht ons de moed op te brengen om ook over de meer heikele punten uit de geschiedenis te debatteren.

Ariane Bazan is hoogleraar klinische psychologie en psychopathologie aan de ULB. Elke donderdag komt een gezaghebbende Franstalige stem aan bod.

LEES MEER

17/09/2018 | Het pseudo-christendom van extreemrechts (http://www.standaard.be/cnt/dmf20180916_03747812)

15/09/2018 | 'Niemand moet spotten met het leed van mijn moeder'
(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180914_03743974)

15/09/2018 | Waarom nieuw-rechts genderstudies liever kwijt wil
(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180914_03743968)

15/09/2018 | Ik zou nooit geworden zijn wie ik ben als ...
(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180914_03743961)

15/09/2018 | Meme humor of haatpraat? (http://www.standaard.be/cnt/dmf20180914_03743931)

aard.be/extra/static